

FÖRSVARET I MEDIERNA

Claes Arvidsson

1 november 2010

TIMBRO [MEDIEINSTITUT]

© Författaren och Timbro 2010

ISBN 978-91-7566-788-1

www.timbro.se

info@timbro.se

[<www.timbro.se/innehall/?isbn=9175667881&flik=4>](http://www.timbro.se/innehall/?isbn=9175667881&flik=4)

INNEHÅLL

INLEDNING	4
EVIG FRED RÅDER	6
IDYLLEN RÄMNAR	9
SVERIGEDOKTRINEN PÅ DAGORDNINGEN	15
FÖRSVARET PÅ REDAKTIONERNA	20
BREDDA DEBATTEN INFÖR 2014	24
REFERENSER	29

INLEDNING

Vilka politikområden är viktiga i valet? När SR/Sifo ställer frågan till svenska folket finns inte försvaret med bland de 19 rätterna på den politiska menyn. Men är försvarspolitikerna verkligen så oviktig att frågan inte ens är värd att ställa? Att döma av resultatet i Opinon 2009 tycker i alla fall inte väljarna det. 45 procent av de tillfrågade svarade att de har ett ganska stort eller mycket stort intresse för försvaret.¹ Omräknat i antal väljare utgör de 15 procent som bryr sig mycket om försvaret en miljon personer i gruppen 18–74 år.

Försvaret är ett av statens kärnområden och rikets säkerhet berör alla, inte bara de soldater som med livet som insats strider för Sveriges säkerhet i främmande länder. Lägg därtill att försvaret kostar 40 miljarder kronor per år av skattebetalarnas pengar. Frågorna tränger sig på. Får vi valuta för pengarna? Gör vi rätt försvarspolitiska vägval? Kort sagt, hur sköts försvarspolitikerna och hur sköter sig försvarsmakten?

Detta borde vara viktiga frågor för medierna att granska och debattera.

I enlighet med det som kan kallas Afghanistan doktrinen sker försvaret av Sverige numera i långt-bort-i-stan. Vi bygger säkerhet tillsammans med andra. Det är helt riktigt. Det är viktigt för Sverige att delta i internationella insatser, men vi måste också fråga hur försvaret klarar uppgiften att värna svenskt territorium och bidra till stabilitet i närområdet för att bevara ett gott säkerhetsläge.

Försvarsminister Sten Tolgfors talar om att hela Sverige ska försvaras. Det är här och nu, hemma och borta. Undertiteln på Wilhelm Agrells studie av försvarspolitikerna indikerar ett annat svar: *Det svenska nationella försvarets nedgång och fall 1988–2009*. Bokens titel *Fredens illusioner* förklarar också varför.²

Efter det kalla kriget slut växte det fram en konsensus om att den demokratiska utvecklingen i Ryssland var oåterkallelig. Det blev bestämmande för försvarspolitikerna. Sverige skulle ta en strategisk time-out, men i stället blev det en black-out. Bristen på kringsyn i kombination med penningbristen i statskassan ledde till att det militära försvaret drabbades av något som kan

¹ Stütz 2010.

² Agrell 2010.

liknas vid resultatet av den brända jordens taktik. Förband och material avvecklades i snabb takt. I stället satsades ensidigt på försvarets internationella uppgifter.

Så kom augusti 2008. Det ryska sexdagarskriget mot Georgien slog ned som en blixtnedslåg i idyllen och tydliggjorde att den eviga freden inte har infunnit sig.

Under kalla kriget var Sverige officiella doktrin alliansfrihet i fred syftande till neutralitet i krig. I verkligheten hade Sverige ett hemligt samarbete med Natoländer som ytterst garanterade vår säkerhet. Efter kalla krigets slut omformulerades doktrinen till militär alliansfrihet, som efter riksdagsbeslut 2009 kompletterats med en ensidigt deklarerad Solidaritetsförklaring (först formulerad av försvarsberedningen 2007):

”Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat medlemsland i EU eller nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas ... Sverige ska både ha förmåga att ta emot och ge militärt stöd.”

I Opinion 2010 framgår att det finns en misstro mot den förda försvarspolitik. 38 procent av de tillfrågade anser att den är ganska dålig och 12 procent anser att den är mycket dålig. Nästan hälften av dem som säger sig vara intresserade av försvaret är missnöjda. Det finns ett starkt stöd för deltagande i internationella insatser, men 73 procent anger förmågan att försvara hela Sverige som förutsättning för ett trovärdigt försvar. Det är ett underkännande av Afghanistan doktrinen. Folket vill att Sverige ska kunna försvaras.

Hur medierna hanterar den nationella dimensionen i försvarspolitik – det som kan kallas Sverigedoktrinen – är huvudfrågan i den här rapporten.

Rapporten består av två delar. I den första granskas debatten på tidningarnas ledarsidor i samband med Folk och Försvars rikskonferenser i Sälen 2008–2010, med fokus på försvarspolitiska vägval. Hur ser man på hotbilden? Är den svenska försvarsförmågan tillräcklig? Behöver den nationella dimensionen stärkas?

I den andra delen redovisas en enkät omfattande ledar-, debatt- och nyhetsredaktioner vid de största tidningarna samt ledande etermedier och nyhetsbyråer. Enkäten ger svar på hur man ser på försvarets tyngd i det redaktionella arbetet, och särskilt Sverigedoktrinen relativa vikt. Alltså policy och därmed prioritering. Kort sagt: Är försvaret viktigt för medierna?

EVIG FRED RÅDER

Försvarsberedningen spelar en central roll i skapandet av försvarspolitiken. Här möts de politiska partierna för att utreda och formulera den svenska synen på rikets säkerhet. I ett betänkande 2007 hade man i någon mån svärtat sin tidigare så optimistiska Rysslandsbild:

”Rysslands inrikespolitiska utveckling med auktoritära drag är oroande ... Rysslands agerande gentemot de länder som tidigare ingick i Sovjetunionen kommer att vara ett lackmustest för den väg Ryssland väljer framöver.”³

Trots varningar för incidenter i närområdet var dock läget lugnt:

”Norden och Östersjöregionen präglas av stabilitet, dialog och samarbete på en aldrig tidigare skådad nivå.”

I betänkandet från den historiskt eniga beredningen stod alla sju riksdagspartierna bakom slutsatsen att den globala uppvärmningen var landets fiende nummer ett. På andra och tredje plats kom massförstörelsevapen respektive smitta och hälsorisker. Den handlingsstrategi som pekades ut för det militära försvaret var att fortsätta ”transformeringen från ett hotbildsstyrt försvar till ett viljestyrt insatsförsvar med möjlighet till prioriterade och efterfrågade insatser”.

Kort sagt, vi skulle själva välja vilka strider vi vill utkämpa – i långt-bort-i-stan. Samtidigt utfärdades en Solidaritetsförklaring som förpliktar Sverige att i förhållande till andra EU-medlemmar och nordiska stater ge och ta emot hjälp, inklusive militärt bistånd.

Beredningens betänkande var ett viktigt ingångsvärde för Folk och Försvars Rikskonferens 2008. Rikskonferensen är försvars- och säkerhetspolitikens motsvarighet till Almedalen. Här samlas varje år 300 av Sveriges främsta politiska, militära och civila ledare. Försvarsministern håller tal. ÖB håller tal. Rikskonferensen är ett unikt tillfälle att varje år diskutera försvaret – också i medierna. TT rapporterar fylligt om vad som händer. Ledarsidorna kommenterar.⁴

³ Regeringskansliet 2007.

⁴ Folk och försvar 2010; granskningen av Rikskonferenserna 2008, 2009 och 2010 omfattar samtliga artiklar registrerade av Infopaq.

Vid rikskonferensen 2008 stod frågan om klimathotet högst upp på dagordningen, men även det nya insatsförsvaret, nordiskt militärt samarbete samt EU:s försvars- och säkerhetspolitik fanns på programmet.

I Sälenkommentarerna på tidningarnas ledarsidor är det påtagligt hur den officiella bilden av nya hot har satt sig. Det finns en bred acceptans för att hotbilden har förändrats på det sätt som Försvarsberedningen bestämt. Debattens inriktning och omfattning blir därefter. De nya hoten dominerar stort.

Avslöjande om nya svarta hål i försvarets ekonomi är dock en huvudpunkt vid sidan av det officiella programmet. Då och då poängteras att en säkerhetspolitisk analys borde föregå beslut om budget, och inte tvärt om. Sparbetingets effekter i den nationella dimensionen är närmast osynliga. Flera ledarkommentarer betonar däremot det riktiga i att värna de internationella insatserna.

Liberala Vestmanlands Läns Tidning (16/1 2008) gläds åt att sparprogrammet "inte punkterar den internationella insatsen Nordic Battle Group" och avfärdar samtidigt den traditionella hotbild med orden: "Vi lever nu i ett annat Europa där gamla hot har avklingat och nya hot gör sig påmind."

Oberoende liberala Dagens Nyheter (15/1 2008) skriver: "Medan politikerna och försvarsledningen träter om hur miljarderna ska räcka växer behoven av såväl internationella insatser som en anpassning till den säkerhetspolitiska situationen i närområdet, där Ryssland går i auktoritär riktning."

Enligt Haparandabladet (15/1 2008) är kalla kriget halvljunt men det är samarbete med Ryssland som dominerar. Hotet mot säkerheten kommer från terrorgrupper, men det riktas inte mot Sverige.

Andra uttalar en starkare oro för hur hotbilden förändras i närområdet. Det är utvecklingen i Ryssland som oroar.

Socialdemokratiska Sydöstran (14/1 2008) skriver om de nya hoten men betonar också att "utvecklingen i Ryssland måste granskas. Ingen kan tillåta sig ett hasardspel med svensk säkerhetspolitik."

Obundet moderata Svenska Dagbladet (16/1 2008) riktar kritik mot ÖB Håkan Syrén för att han i sitt tal bara talar om den internationella dimensionen. I ledaren konstateras att både ÖB och

försvarsministern har flaggat för att lyfta den nationella dimensionen, men att det inte räcker med prat.

Socialdemokratiska Dala-Demokraten (14/1 2008) betonar att stormakterna rustar upp och pekar på att Ryssland allt oftare kränker grannlänternas luftrum. Samtidigt slås det fast att "Sveriges försvar är det minsta sedan 30-talet" .

Moderata Smålandsposten (14/1 2008) vädrar viss kritik mot att det vidgade säkerhetsbegreppet blir "huvudsaken, försvarets uppdrag och ekonomi, lätt en bisak".

Sälen 2008

Vid Folk och Försvar 2008 domineras hotbilden av de nya hoten och en stark betoning av vikten av internationella insatser. I den mån utvecklingen i Ryssland tas upp sker det sällan i perspektiv av svensk nationell försvarsförmåga. Hotet är inte nära. Implikationerna för försvaret av den ensidiga svenska solidaritetsförklaringen lyser med sin frånvaro. Debatten präglas mer av behovet att göra en brandkårsutryckning för att täppa till hål i försvarets budget än av effekterna på försvarsförmågan.

IDYLLEN RÄMNAS

I Försvarsberedningens betänkande från juni 2008 hade man inte några skarpa varningar att komma med. Östersjön var fortsatt en fredlig oas.⁵ Men så inträffade det ryska 8-dagarskriget mot Georgien i augusti 2008. Försvarsminister Tolgfors gav först uttryck för uppfattningen att kriget inte hade bäring på det svenska närområdet. Jan Björklund reagerade tvärtom och tog upp frågan om ett starkare svenskt nationellt försvar. Det var omöjligt att spara mer på försvaret, var slutsatsen.

Tolgfors backade, sköt på den planerade försvarspropositionen och gav försvarsberedningen i uppdrag att analysera läget. Beredningen noterade att något hade hänt, men drog egentligen inga andra slutsatser för försvarets inriktning än att det var *business us usual*.

Spänningen i försvarspolitikerna steg också eftersom den förre S-märkte försvarsministern Björn von Sydow senare under hösten i en debattartikel i Svenska Dagbladet tog strid för Sverigedoktrinen.⁶

Inför inledningen på Rikskonferensen 2009 gjorde översten och försvarsdebattören Bo Pellnäs i debattartikel i Svenska Dagbladet ett uppmärksammat inspel i debatten.⁷ Han kritiserade Afghanistan doktrinen (som i hans tolkning innebär att försvara Sverige överallt på jorden utom i Sverige) och nedrustningen med skrotade krigsförband: "Bara en villkorlös kapitulation efter ett förödande läge borde ha kunnat försätta vårt land i det läge som vi nu befinner oss."

I fokus för Rikskonferensen 2009 stod reformeringen av det svenska militära försvaret, krishantering och Afghanistan (särskilt civil–militär samverkan). Klimatet var helt annorlunda i förhållande till året innan. Huvudpunkt var det ryska 8-dagarskriget mot Georgien i augusti 2008. Det uppfattades som en "rupture" och som svaret på det lackmustest som försvarsberedningen lyft fram i sitt betänkande 2007.

I Sälén återkom Björklund till behovet av att lyfta Sverigedoktrinen och satte den nationella dimensionen på dagordningen. FP-ledaren höll tal på temat upprustning. Med hänvisning till Georgienkriget och till EU:s vacklande svar hävdade Björklund att nedrustningen hade gått för

⁵ Regeringskansliet 2008.

⁶ Sydow 2008.

⁷ Pellnäs 2009.

långt. Han ville återupprätta förmågan att strida i brigader, återupprusta Gotland och återuppta försvarsplaneringen. En höjning av försvarsanslag var tänkbar.

I Sälen kommenterade Sten Tolgfors FP-ledarens varningar med orden: "Detta stökar bara till." Han avfärdade också behovet av en ny analys. KD:s försvarspolitiska talesperson Else-Marie Lindgren kallade utspelet för "osmakligt", medan Centerpartiets Staffan Danielsson bara var förvånad. Han tyckte att man först borde ha kommit överens i Alliansen.

Det var upplagt för försvarspolitisk strid. Hur reagerade ledarsidorna?

Fel tidpunkt och populism

Opolitiska Dagens Industri (22/1 2009) är kritisk mot att Björklund inte vädrat sin kritik mot försvarspolitiken tidigare och skriver att "saken blir inte bättre av Folkpartiets nya formuleringar har ett populistiskt drag". Med hänvisning till von Sydows utspel på samma bana som Björklund beklagar DI att en "unik enighet mellan sju partier utvecklats till konflikter inom vardera blocket".

Liberala Kristianstadsbladet (21/1 2009) skjuter också in sig på tajmingen. Varför nu? undrar man retoriskt och svarar: "den mest sannolika förklaringen är att Björklund har hittat en lucka i politiken". Syftet är att locka missnöjda moderatväljare.

Centerpartistiska Hudiksvalls Tidning (22/1 2009) beskriver folkpartiledarens tal som "olyckligt". Det är inte seriöst att göra sådana utspel så långt in i planeringsprocessen för den kommande försvarspropositionen. Tidningen understryker sin kritik med att påminna om att Alliansens styrka är att hålla ihop.

Oberoende liberala Södra Dalarnes Tidning (21/1 2009) vädrar samma typ av kritik. Björklund har vissa poänger, "men hans utspel borde ha kommit tidigare i gemet. Nu liknar det mest ett egoistiskt försök att sticka ut och möjligen locka över konservativa väljare. Björklunds taktik kan kosta alliansen röster och förtroende."

Enligt socialdemokratiska Värmlands Folkblad (21/1 2009) framstår Björklund "allt mer som pr-sugen folkpartiledare än som ansvarsfullt statsråd i en koalitionsregering".

Samma läsning av Björklund gör Henrik Brors på nyhetsplats i Dagens Nyheter (21/1 2009): "Folkpartiets utspel om ökade försvarsanslag får nog mest tolkas som ytterligare ett försök att profilera partiet i hopp om att locka över väljare från andra borgerliga partier..."

Några tidningars ledarsidor välkomnar däremot att debatten förs.

Moderata Nya Wermland-Tidningen (21/1 2009) håller visserligen med om att Björklund vill profilera sig som ledare för det mest försvarsvänliga partiet, "men därmed borde regeringen inte avfärda honom så lätt, för det han säger är kloka saker och är en chans för regeringen att åter framstå som ansvarsfull i försvarspolitiken."

Liberala Vestmanlands Läns Tidning (22/1 2009) menar att det "är sant att Björklund bryter av från regeringslinjen. Men det finns det starka skäl till. Hela regeringen borde byta spår i fråga om försvaret av Sverige." Och detsamma gäller striden inom S: "Det är bra, för nu sägs en rad saker som länge behövt sägas. Problemet är inte att vi har fått en friare och öppenhjärtigare försvarsdebatt utan att den dröjt så länge."

Oberoende liberala Karlshamns Allehanda (22/1 2009) är också positiv och skriver att "ingen har ju hittills lyckats förklara vad vi ska ha försvaret till: borta och hemma, litet eller brett, brigader eller bataljonsstridsgrupper, frivillighet eller anställda soldater, Nato eller inte Nato, större engagemang i EU eller bara nordiskt samarbete?"

Centerpartistiska Östersunds-Posten (22/1 2009) drar för sin del slutsatsen att "försvarsdebatten har havererat".

Och hur såg man på hotbilden?

Ett starkare försvar av Sverige...

Liberala Norra Västerbotten (21/1 2009) konstaterar att den "ryska björnen inte längre sover i sitt lugna bo" och instämmer med Björklund: "Det är dags för Sverige att vakna."

Socialdemokratiska Dala-Demokraten (19/1 2009) skriver att lärdomen från Georgien är att "stormakten Ryssland inte är så nedgången som det har givits intryck av". Ryssland hade både råd och förmåga att kriga.

Obundet moderata Svenska Dagbladet kritiserar kolartron på Ryssland som en oåterkallelig demokratisk stat och beskriver ett auktoritärt och korrupt Putinland med kriget mot Georgien

som symbol för agerande i närområdet (17/1 2009). SvD skriver också att ÖB och försvarsministern låter rätt i fråga om en bättre balans mellan försvarsmaktens uppgifter, men att det i praktiken är Afghanistan doktrinen som gäller (19/1 2009).

Moderata Norrköpings Tidningar (21/1 2009) ger Björklund stöd och kommenterar hur försvarspolitiken bedrivs: "Björklund säger att Georgienkriget bör leda till återverkningar också för svensk del. Det är helt rätt – men bara med många års svensk nedrustning i fonden. Försvarspolitiken bör vara långsiktig. Att ett krig i Kaukasus påverkar inriktningen påvisar bara hur kortsiktig nedrustningen varit."

Moderata Borås Tidning (19/1 2001) skriver att skillnaden mellan hemma och borta ska suddas ut: "Återigen spökar erfarenheterna från Georgienkriget i bakgrunden. Försvarsminister Tolgfors sträcker sig så långt som att kriget gjorde situationen klarare. Ja, fattas bara annat. Rysslands stormaktsambitioner gentemot det nära utlandet och landets låga våldströskel är ingen nyhet. Det nya var att Putin ritade om den geopolitiska kartan."

Liberala Göteborgs-Posten (21/1 2009) raljerar: "Här har man i god demokratisk ordning beslutat att Ryssland saknade både vilja och förmåga att bedriva utrikespolitik med stridsvagnar och därför lagt ned det svenska invasionsförsvaret – och så gör Ryssland detta." Björklunds ambition är rimlig, men inte till priset av höjda försvarsanslag.

Oberoende liberala Sydsvenska Dagbladet (20/1 2009) betonar vikten av den svenska insatsen i Afghanistan. Men skriver (21/9 2009) apropå folkpartiledarens tal att "försvarspolitiken står av allt att döma inför en omprövning. Det är bara att applådera." Mot bakgrund av von Sydows utspel spekulerar man dessutom i en blocköverskridande överenskommelse som skulle ställa MP och V utanför.

På andra ledarsidor innebär ett starkare försvar av Sverige ett svagare internationellt engagemang.

... på bekostnad av internationella insatser

Socialdemokratiska Aftonbladet (17/1 2009) kommentar försvarsgrädet mellan Björn von Sydow med sitt närområdesperspektiv, och Håkan Juholt som är "en av arkitekterna till nedrustningen av territorialförsvaret och prioriteringen av internationella insatser". De internationella insatserna ska reduceras menar AB: "I stället måste vi bli bättre på att stå emot påtryckningar och kränkningar av vårt territorium vid en kris på andra sidan Östersjön."

Socialdemokratiska Dagbladet (20/1 2009) är inne på samma linje. Utlandsinsatserna bör vänta för att "vi behöver både Jasplan, ubåtar och stridsvagnar. Det ska kosta att angripa Sverige." Samtidigt ska den svenska utrikespolitiken inte provocera Ryssland genom att till exempel att stödja nationalismen i Georgien och Ukraina.

Nej, till omprövning

Oberoende liberala Dagens Nyheter (21/9 2009) avfärdar behovet av att stärka den nationella dimensionen i termer av "rysskräck och ryggradsreflexer" som avspeglar en gammaldags syn på försvaret. Georgienkrigets säkerhetspolitiska konsekvenser berör inte Sverige, menar DN. I stället bör försvarspolitikerna integrera hot som pandemier, finansiella kriser, klimat, flyktingströmmar med mera.

Centerpartistiska Länstidningen Södertälje (21/9 2009) anser att Björklund dammade av "gammal hederlig rysskräck...", kritiserar den dåliga tajmningen och betonar till sist att säkerhetsläget inte har ändrats för svenskt vidkommande sedan Försvarsberedningens bedömning 2007.

Liberala Expressen (25/1 2009) beskriver rikskonferensen som ett "backlash-seminarium med FP-majoren Jan Björklund som frontsoldat", och beklagar att den nationella dimensionen lyfts fram. Det konstateras att Sverige inte kan försvara sig ensamt och att de internationella insatserna är försvarets huvuduppgift.

Opolitiska Dagens Industri (20/1 2009) betonar också att insatsen i Afghanistan är exempel på vad försvaret ska användas till.

Sälen 2009

Att Georgienkriget förändrat den försvarspolitiska debatten var mycket tydligt vid Sälenkonferensen 2009. Till skillnad från året innan blev det en omfattande debatt på tidningarnas ledarsidor. Flera linjer utkristalliserades.

En linje kritiserar Björklunds utspel om att stärka försvarspolitikens nationella dimension för att vara ett uttryck för populism, komma fel i tiden eller för att spräcka enigheten kring försvarspolitikerna inom Alliansen eller mellan blocken. Den kritiken återfinns både på borgerliga och socialdemokratiska ledarsidor.

En annan linje betonar tvärtom värdet av att få en debatt om försvarspolitiken – i praktiken eftersom man vill se en förändring i den riktning som pekades ut. Björklunds utspel blev katalysator för en uppdämd kritik inom Alliansen mot försvarspolitiken.

En tredje ståndpunkt håller fast vid att de nya hoten från 2008 fortfarande är de centrala. I DN avfärdas Björklund med "rysskräck och ryggradsreflexer".

SvD noterar nya tongångar från ÖB och försvarsministern, men kritiserar att det i praktiken inte sker någon ominriktning.

Konfliktdimensionen nationellt vs internationellt tar tydlig form 2009. Aftonbladet betonar vikten av att stärka hemmaförsvaret och att det ska ske på bekostnad av de internationella insatserna (till skillnad från Björklundlinjen, som inte vill se någon motsättning mellan hemma och borta). Andra, med Expressen, som främste företrädare, ser inte någon anledning till omprövning utan håller fast vid Afghanistandoktrinen.

SVERIGEDOKTRINEN PÅ DAGORDNINGEN

2010 stod den nationella dimensionen definitivt på den politiska dagordningen. Folkpartiledaren Jan Björklund hade inte släppt frågan och laddade debattklimatet inför Sälenkonferensen med krav på skärpt insatsförmåga i närområdet.⁸ Återigen hördes kritik mot solospel utanför Alliansen. KD:s försvarspolitiska talesperson tyckte att det skulle ha varit "smakfullt" med förankring.

Rikskonferensen 2010 tog upp insatsförsvaret, Solidaritetsförklaringen och Lissabonfördragets säkerhetsklausuler, men även utvecklingen i Afghanistan. Mona Sahlin höll ett linjetal och de rödgröna lade fram en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik. Utanförskap och social oro hörde också till det som stod på agendan.

I sitt tal vid konferensen ville ÖB Sverker Göranson lägga ökat fokus på närområdet: "Jämfört med hur jag såg på läget bara för ett år sedan så har komplexiteten ökat. Den ökade ryska övningsverksamheten samt den förväntade ökningen av Natos verksamhet i Östersjön bidrar till de här utmaningarna."

Försvarsminister Tolgfors uttryckte oro: "Ryssland visade i Georgien att man sänkt tröskeln för militärt våld utanför landets egna gränser."

Och så här gick debatten på ledarsidorna.

Björklund igen

Liberala Norra Västerbotten (16/1 2010) skriver att "den bekymrande politiska utvecklingen i Ryssland är en riskfaktor i Östersjöområdet som skärps i och med den kontroversiella gasledningen". Och vidare: "Det är den krassa verkligheten som får Folkpartiet att se ett behov av att stärka möjligheterna att försvara svenska intressen från svenskt territorium."

Liberala Sundsvalls Tidning (15/1 2010) tycker inte att FP-utspelet behöver ses som rysskräck, "utan som en genuin oro för hur Ryssland kommer att utvecklas de kommande åren".

⁸ Björklund, Widman & Ohlsson 2010.

Moderata Borås Tidning (18/1 2010) skriver kritiskt att nedmonteringen av invasionsförsvaret skett utan att de säkerhetspolitiska konsekvenserna har diskuterats. Nu klarar Sverige varken uppgifterna att freda svenskt territorium eller att lämna det militära bistånd som vi har förpliktigt oss till.

Liberala Göteborgs-Posten (19/1 2010) ställer sig i Björklunds led: "Folkpartiledaren utgår från fakta. Rysslands militära styrka i Östersjöområdet tilltar. Huruvida detta utgör ett militärt hot mot Sverige eller inte är egentligen en meningslös diskussion. Det är förmågan att ta till hot som är intressant, liksom anledningarna att göra det."

Moderata Västerviks Tidning (18/1 2010) menar att FP-analysen av det säkerhetspolitiska läget i Östersjöregionen är riktig. Det kräver upprustning av försvaret, inte neddragning av internationella insatser: "Försvarets resurser minskas samtidigt som vår omvärld och vår egen säkerhet kräver mer."

Moderata Barometern (13/1 2010) skriver att "den indirekta följden av bristande militär förmåga är och förblir tyst anpassning. I stället för att hävda även det som är obekvämt men riktigt lockar kompromisserna och följsamheten efter de intressen vår stora granne kan ha."

Socialdemokratiska Dala-Demokraten (18/1 2010) konstaterar att "försvaret har under de senaste decennierna skurits ned till ett minimum. Konferensen borde därför kanske döpas om till 'Folk utan försvar'." Ett kärvare säkerhetsläge i kombination med utfästelser till EU leder DD till slutsatsen: "Oavsett om Sverige åter blir alliansfritt eller går med i Nato, måste nog försvarets anslag ökas lite och i så fall finansieras med höjd skatt för de välbeställda."

Alla delar dock inte Björklunds analys. Oberoende liberala Blekinge Läns Tidning (15/1 2010) håller med om att den eviga freden inte har inträtt, "men att dra slutsatsen att försvaret av Sverige måste stärkas därför att utvecklingen i Ryssland är oroande är ändå att gå väl långt".

Liberala Expressen (17/1 2010) skriver kritiskt på temat farväl till förnyelse: "Även om backlashen är mest akut hos de rödgröna märks den också inom Alliansen. Ex-majoren Jan Björklund (FP) har osäkrat sitt vapen inför valrörelsen i ett försök att sno försvarsvänliga röster från Moderaterna. Det låter nästan som att Sverige ska försvara sig ensamt när de gamla Natoentusiasterna drar ut i fält inför valdagen."

Solidaritetsförklaringen är en fråga som är nära sammanhängande med den nationella dimensionen.

Har vi det som Solidaritetsförklaringen kräver?

Liberala Västmanlands Läns Tidning (16/1 2010) betonar att Sverige lagt om kurs och brutit med "den klassiska och försiktiga neutralitetspolitiken, där Sverige bara skulle agera vid ett direkt angrepp. I klartext handlar det i första hand om Baltikum." Samtidigt konstaterar VLT att Sverige har rustat ned och att försvaret är inriktat på internationella insatser.

Liberala Upsala Nya Tidning (20/1 2010) skriver apropå ett scenariespel som hölls på konferensen att: "Sten Tolgfors beskriver solidaritetsförklaringen som en avgörande förändring av svensk säkerhetspolitisk doktrin. De riksdagsledamöter som fattat beslutet verkar dock inte dela ministerns uppfattning ... De är kvar i forna decennier när det var viktigare att skicka pressmeddelanden än att göra skillnad."

Allmänt borgerliga Karlskoga Tidning (18/1 2010) refererar Sten Tolgfors uttalanden om att Sverige nu har en bättre försvarspolitik som bland annat innebär "att försvaret snabbare kommer till skott, att försvaret av svenskt territorium uppgraderas och att närområdet får ökad vikt". KT instämmer dock med dem som mest ser "ett fortsatt idogt byggande av verbala luftslott".

Oberoende liberala Dagens Nyheter (19/1 2010) pekar på oklarheten kring EU:s solidaritetsklausul och den svenska Solidaritetsförklaringen, men att "utfästelserna bör inte vara tomma ord". DN menar att det inte finns något akut militärt hot mot Sverige eller något annat EU-land, men varnar för utvecklingen i Ryssland. Slutsatsen är att Sverige bör gå med i Nato.

Den programpunkt som kanske föranledde mest spänning var Mona Sahlins tal och presentationen av en gemensam rödgrön politik. Skulle man komma överens? Det var den stora frågan.

Ett rödgrönt försvar

Obundet moderata Svenska Dagbladet (19/1 2010) välkomnar att de rödgröna vill stärka försvarets nationella dimension. SvD menar dock att det har mycket litet med verkligheten att göra. Inget sägs om bemanning, beväpning eller organisation för att stärka den svenska försvarsförmågan – eller de direkt verkande negativa konsekvenserna av minskade försvarsanslag.

Socialdemokratiska Västerbottens Folkblad (19/1 2010) betonar att de rödgröna är eniga. Även Socialdemokratiska Piteå-Tidningen (19/1 2010) lyfter fram enigheten och välkomnar betoningen på nedrustning och alliansfrihet.

Opolitiska Dagens Industri skriver att de rödgröna har undanröjt farhågor om tvära kast men att plattformen också visar på ofullständigheten. Oberoende liberala Nya Ludvika Tidning (19/1 2010) drar slutsatsen att det inte blir några drastiska svängningar i försvarspolitiken: "Kompromisser har satt handklovar på respektive parti, vilket gör att flera viktiga frågor sätts i vänteläge. Däribland Afghanistan."

Centerpartistiska Hallands Nyheter (19/1 2010) menar att Mona Sahlin i sitt tal ger uttryck för en relativt traditionell försvars- och säkerhetspolitik. Det tolkas som att S-linjen har segrat. Socialdemokratiska Aftonbladet (19/1 2010) beskriver linjetalet som en invit till traditionell samsyn över blockgränsen och kanske en signal om att MP:s och V:s inflytande har minimerats.

Liberala Expressen (19/1 2010) beskriver tvärtom utspelet som ett rödgrönt antiklimax med öppen splittring. En "väl villig tolkning" är man lämnat walk-over i försvarspolitiken och kommer att fortsätta på regeringens linje. Det är dock troligare att det kommer att skapas osäkerhet kring säkerhets- och försvarspolitiken.

Liberal/Socialdemokratiska Tidningen Ångermanland (22/1 2010) anser att det inte heller är så stor skillnad mellan blocken – med undantag för minskade försvarsanslag i det rödgröna, och skriver att det är ett "rimligt sparbetning om man gör anspråk på att delta i den globala nedrustningen".

Oberoende liberala Nya Ludvika Tidning (18/1 2010) kommenterar mer kritiskt sparpolitiken: "Hoten kan komma snabbt och utan förvarning, vilket ställer krav på en modern organisation. Effektivisering, ja visst, men det finns gränser för hur mycket försvaret kan skäras ner utan att bli handlingsförlamat."

Sälen 2010

Vid Sälenkonferensen 2010 är kritiken mot FP-populismen inte alls lika stark som året innan, utan i stället ligger debattens partipolitiska fokus på de rödgrönas utspel. Björklunds försök att lyfta Sverigedoktrinen får starkare stöd, och behovet understryks i diskussionen om Solidaritetsförklaringen. Expressen skriver dock i termer av "backlash". DN tycker att Sverige

ska gå med i Nato. SvD pekar på den tomma retoriken i de rödgrönas försvarspolitik. Aftonbladet tycker att den inbjuder till blocköverskridande samsyn.

FÖRSVARET PÅ REDAKTIONERNA

När justitieminister Beatrice Ask våren 2010 ventilerade möjligheten att skicka lila kuvert hem till misstänkta sexköpare blev det ett ramaskri. Trots att det inte ens var fråga om ett skarpt förslag från regeringen hördes krav på hennes avgång. Mediekritiken mot polisen i samband med helikopterrånet i Västberga hösten 2009 är ett exempel på den närgående granskning som sker av den polisiära verksamheten.

Detta kan kontrasteras med att det våren 2009 avslöjades att Sverige under några år skulle sakna förmåga till nationell krypterad stridsledning av Jas Gripen. Det var en skandal som inte skapade några rubriker, trots att en sådan händelse i andra stater skulle få huvuden att rulla. Däremot blev det en stor sak i medierna när det avslöjades att sydafrikanska skådespelare anlåtats i Försvarmaktens reklamkampanj.

Vad som står i tidningen eller vad nyheterna på radio och tv innehåller styrs av olika processer. Det är ett ständigt inflöde som ska hanteras. Vissa nyheter är givna och tränger med automatik bort andra. I andra fall råder konkurrens, och då blir det en fråga om val. Valen kan i sin tur ske utifrån vad som till exempel uppfattas som tyngst vägande, eller mest hett för dagen. Men andra faktorer spelar också in.

Till faktorer som har diskuterats hör både journalistkårens politiska preferenser och den maktavslöjande journalismen som överideologi. En annan faktor, som står i centrum för den enkät om försvaret i medierna som har gjorts i samband med rapporten, är redaktionell policy. Vad anser man på reaktionerna vara viktigt att göra till en nyhet eller att själva gräva fram?

I enkäten har man ombetts att ta ställning till försvarspolitikens tyngd i nyhetsarbetet. Kort sagt, policy och därmed en indikation om prioritering. I syfte att erhålla en referenspunkt har samma fråga ställts avseende rättspolitik. Ledar- och nyhetsredaktionerna har också tillfrågats om någon journalist kontinuerligt bevakar försvaret.

Enkäten har skickats till cheferna för ledare och debatt samt redaktionscheferna och omfattar Aftonbladet, Dagens Industri, Dagens Nyheter, Expressen, Göteborgs-Posten, Svenska Dag-

bladet, Sydsvenska Dagbladet. Enkäten har även gått till P1 Ekot, Aktuellt, Rapport, TV4 Nyheterna samt Liberala Nyhetsbyrån, Svenska nyhetsbyrån och Tidningarnas telegrambyrå.⁹

Ask hetare än Tolgfors

Både rättsväsendet och försvaret ingår i det som är statsmaktens kärnområden. I statsbudgeten för 2010 står de båda utgiftsområdena för ungefär lika stora poster (36 miljarder går till rättsväsendet kronor respektive 40 miljarder kronor till försvaret). Där slutar likheterna.

20 av 21 svarar mycket viktig (12) eller viktig (8) när det gäller rättspolitik:

1. Uppfattning om rättspolitik

Rättsväsendet är en av statens kärnuppgifter. Hur skulle du uppskatta dess tyngd i det redaktionella arbetet? Kryssa ditt svarsalternativ!

	Totalt	Ledare	Debatt	Nyheter
A. Mycket viktig	12	4	3	5
B. Viktig	8	4	3	1
C. Varken viktig el oviktig	1			1
D. Inte särskilt viktig				
E. Oviktig				
Totalt	21	8	6	7

I 15 fall anges försvarspolitik som mycket viktig eller viktig (9 respektive 6):

2. Uppfattning om försvarspolitik

Försvars- och säkerhetspolitiken är en av statens kärnuppgifter. Hur skulle du uppskatta dess tyngd i det redaktionella arbetet?

	Totalt	Ledare	Debatt	Nyheter
A. Mycket viktig	9	2	3	4
B. Viktig	6	4		2
C. Varken viktig el oviktig	6	2	3	1
D. Inte särskilt viktig				
E. Oviktig				
Totalt	21	8	6	7

⁹ Sammanlagt har 27 redaktioner fått enkäten, varav 6 antingen inte svarat direkt på frågorna eller inte alls.

Bara i fem fall anser man att den nationella dimensionen är mycket viktig medan åtta anger svaret "viktig". Fem redaktioner bedömer den som varken oviktig eller viktig. Två redaktioner svarar "inte särskilt viktig". I ett fall anses den vara oviktig:

Hur viktig är den nationella dimensionen av försvarspolitiken (försvaret av svenskt territorium och närområde)?

	Totalt	Ledare	Debatt	Nyheter
A. Mycket viktig	5	2		3
B. Viktig	8	3	3	2
C. Varken viktig el oviktig	5	2	1	2
D. Inte särskilt viktig	2	1	1	
E. Oviktig	1		1	
Totalt	21	8	6	7

Tendensen att nedvärdera Sverigedoktrinen är alarmerande, men visar genomslaget i medierna för det senaste decenniets försvars- och säkerhetspolitik. Frågan är om den visar något mer.

Hälften av de 18 redaktioner som svarat på frågan har särskild bevakning av försvaret. Sex av tio nyhetsredaktioner har det, och tre ledarredaktioner.

Enkätens bortfall hänför sig främst till kategorin redaktionschefer, men som i flera fall ändå ger en beskrivning av läget.¹⁰ Aktuellt's Eva Landahl menar att vikt och tyngd sammanhänger med om "själva händelsen har principiell karaktär". GP:s Cecilia Krönlein betonar att "i grunden är det aktualitet och nyhetsvärde som styr. Det gäller även ämnen som rättspolitik och försvarspolitik."

Åsa Tillberg på DN är inne på samma linje – det handlar om nyhetsläget. Samtidigt konstaterar hon att vård, omsorg och skola har högre prioritet än bevakningen av försvaret.

Frågan är vad avsaknaden av policy betyder för vilken uppmärksamhet som ges den nationella dimensionen. Sju av elva redaktionschefer ger uttryck för ett tydligt val. Det finns en medveten policy som styr sorteringen i nyhetsarbetet.

TT spelar en central roll för nyhetsförmedlingen i lokalpressen men även i riksmidia. TT lägger större vikt vid rättspolitik ("mycket viktig") än vid försvarspolitik och dess nationella dimension ("viktig").

¹⁰ Aftonbladets Lena Widman har inte svarat alls. Sydsvenska Dagbladets redaktionschef Camilla Jonsson svarar att man av principiella skäl inte besvarar enkäter från "intresseorganisationer, partier, företag o s v".

I Ekot i radions P1 graderas rättspolitik och försvarspolitik som "mycket viktig" medan den nationella dimensionen bara är "viktig".

TV4-nyheterna arbetar utifrån att rättspolitik och försvarspolitik är viktiga medan den nationella dimensionen varken är viktig eller oviktig. Tittare på Rapport möter en annan redaktionell policy. Alla tre områdena bedöms vara mycket viktiga. I två av dagstidningarna – Expressen och Svenska Dagbladet – görs samma bedömning.

I debattredaktionerna går rätt före försvar. Alla sex debattredaktionerna anser att rättspolitikerna är mycket viktig eller viktig. Hälften anser att försvarspolitikerna är mycket viktig (Expr, SD, SvD) medan andra hälften bedömer den som varken oviktig eller viktig (AB, DI, DN).

Ännu större skillnad föreligger i fråga om den nationella dimensionen. Expressen, Svenska Dagbladet och Sydsvenskan svarar "viktig" (till skillnad från "mycket viktig" i fråga om de två första svaren). Aftonbladet svarar att den varken är viktig eller oviktig. På DN Debatt är Sverigedoktrinen inte särskilt viktig och för Dagens Industri är den oviktig.

Försvarets svaga ställning återspeglas på tidningarnas ledarredaktioner.¹¹ Fyra anser att rättspolitikerna är "mycket viktig" (Expr, SD, SN, SvD) mot två för försvarspolitikerna (Expr, SvD). Fyra anger "viktig" i fråga om rättspolitikerna (AB, DN, GP, LNB) respektive försvarspolitikerna (AB, GP, LNB, SD). Två svarar varken viktig eller oviktig när det gäller försvaret (DN, SN).

Tendensen förstärks när det gäller den nationella dimensionen, som bedöms vara mycket viktig bara i två fall och GP) och viktig i tre (Expr, LNB och SN). Det är uppseendeväckande att ett ändå så centralt politiskt område bedöms vara varken oviktigt eller viktigt på AB:s och Sydsvenskans ledarredaktioner. För DN:s ledarredaktion är den inte ens särskilt viktig.

Politisk färg spelar dock uppenbarligen inte någon roll för ledarsidans policy vad gäller försvarets nationella dimension.

Enkätsvaren visar på stora skillnader mellan de olika redaktionerna, men samtidigt är ändå slutsatsen att försvars- och säkerhetspolitiken har en relativt sett svag ställning. Det intrycket förstärks i fråga om den nationella dimensionen. Inte minst måste man ställa frågan hur debatten påverkas när ledande tidningar som Aftonbladets ledar- och debattredaktioner (varken viktig eller oviktig) och särskilt DN:s motsvarigheter (inte särskilt viktig) policymässigt närmast har abdikerat i opinionsbildningen om Sverigedoktrinen.

¹¹ Svaren från Liberala Nyhetsbyrå och Svenska Nyhetsbyrå har tagits med i kategorin ledare, mot bakgrund av att de både byråerna förser landsortspress med cirkulärledare.

BREDDA DEBATTEN INFÖR 2014

I regeringsförklaringen hösten 2010 pekar statsminister Fredrik Reinfeldt på grunderna i försvars- och säkerhetspolitiken. Å ena sidan att: "Vårt lands säkerhet och trygghet bygger på gemenskap och samverkan med andra länder."

Och å andra sidan att: "Sverige ska ha ett tillgängligt, användbart och flexibelt försvar som enskilt och tillsammans med andra kan trygga vårt lands frihet och oberoende."

Synd bara att Sverige varken har eller planerar för det försvaret. När frågan om den svenska Afghanistaninsatsens framtid är avgjord borde debatten breddas inför det kommande försvarsbeslutet 2014. Under ett decennium har långt-bort-i-stan-doktrinen varit styrande för utformningen av försvaret. Ska vi fortsätta längs den vägen? Är det Sverige eller "Afghanistan" som är kärnuppgiften för det militära försvaret?

Fredseuforin dog med Georgienkriget. Ryssland tvekar varken att provocera fram ett krig eller att ta till vapen mot en grannstat. Ryssland anser sig ha rätt till en intressesfär och kommer också att använda etniska ryssar i "det nära utlandet" som verktyg för att hävda den rätten. Putindoktrinen förutsätter vidare att motreaktionen blir svag. USA är upptaget på andra håll och Europa har ingen gas. Oviljan att hitta gemensamma lösningar illustreras av hur man agerat i det fortfarande pågående efterspelet till invasionen av Georgien.

I ekvationen ingår dock även att relationerna mellan USA och Ryssland tinat upp efter Georgien. Norge och Ryssland har kommit överens om gränsdragningen i Barents hav. Den ryska retoriken har åtminstone delvis gått i mer västvänlig riktning.

Trots detta kan man ändå dra slutsatsen att Sveriges säkerhetspolitiska läge har försämrats. Det understryks av att Nato:s nya säkerhetspolitiska strategi kommer att innebära en återgång till försvarsalliansens klassiska uppgifter. Problem kring Arktis och Östersjön leder också till slutsatsen att den nationella dimensionen i försvarspolitikerna borde stärkas. Inte i första hand för att möta ett militärt hot här och nu, utan för att över tiden verka stabiliserande i närområdet.

Sverigedoktrinen står inte heller i motsättning till att säkerheten bygger på samverkan med andra länder. Tvärtom är det en avgörande förutsättning, och då inte minst eftersom Sverige

inte är medlem av Nato. Om vi inte ställer upp solidariskt i Afghanistan kan vi inte med självklarhet räkna med att i ett krisläge få hjälp av andra.

Medierna har en viktig roll i att granska försvaret och bidra till en öppen diskussion om vägval, förmågor och effektivitet. Klarar man av den uppgiften? Är försvaret viktigt?

En slutsats från den granskningen av ledarsidornas opinionsbildning i samband med Folk och Försvars rikskonferenser 2008–2010 är att de som ska bilda opinion i hög grad följer John.

2008 vilar Försvarsberedningens nya hot och eviga fred över debatten. Efter Georgienkriget ringer larmklockorna, men det larmas också om överdrivna hot och politisk FP-populism. I Sälen 2009 börjar man också kunna urskilja konfliktdimensionen Sverige–Afghanistan. 2010 fokuserar partipolitiken på de rödgröna medan Björklundlinjen får starkare stöd. Men hur ihållande är stödet egentligen för en ominriktning? I skenet av utvecklingen i Afghanistan har den nationella dimensionen hamnat i medieskugga. I valet hösten 2010 spelade den ingen egentlig roll.

Långsiktiga säkerhetspolitiska bedömningar blandas friskt med dagsaktuell partipolitik. Det är inte bra. Ett återkommande tema i samband med Sälenkonferenserna är dessutom enighet som egenvärde, men har det alltid ett värde? Beror det inte på resultatet? Och hur påverkas debatten om utgångspunkten redan från början är strävan efter konsensus?

Enkäten om försvaret i medierna är ett försök att ringa in hur man på de olika redaktionerna uppfattar försvarspolitik och dess nationella dimension. För att komma närmare verkligheten skulle man behöva gå vidare för att undersöka vilka olika profiler som döljer sig bakom de mer allmänt hållna policysvaren. Men resultatet från enkäten är ändå uppseendeväckande.

Visserligen har svaren ganska stor spridning, men sammantagna visar de ändå att särskilt den nationella dimensionen av försvarspolitik har en svag ställning i förhållande till kontrollfrågan om rättspolitik. Inte minst gäller det nyhetsledande medier som Aftonbladet och Dagens Nyheter.

I Aftonbladet, landets största kvällstidning, är svaren från ledar- respektive debattredaktionen "varken viktigt eller oviktigt" när det gäller Sverigedoktrinen. I DN, den största morgontidningen, är försvaret (varken viktigt eller oviktigt) och dess nationella dimension (inte särskilt viktig) inte policymässigt prioriterat på debatt- och ledarredaktionerna.

Effekterna av den policy som tillämpas behöver undersökas mer. Finns det till exempel risk för att problemställningar blir bortdefinierade ur den offentliga debatten när försvarets nationella dimension väger så relativt lätt?

När Jan Björklund i maj 2010 dömde ut den rådande försvarsdoktrinen och därmed dessutom skapade turbulens i regeringen, skulle man ha kunnat förvänta en rejäl debatt.¹² På ledarsidorna i DN och Aftonbladet hade man inget att säga om saken. Expressen som är fanbärare för Afghanistan-doktrinen tillhörde de tigandes skara. Var detta bara resultatet av ett påträngande nyhetsflöde, eller bottnade det i policy?

Mediernas roll är inte bara opinionsbildande utan också granskande. Hur sköts försvarspolitik? Får vi valuta för pengarna? Svaret på hur väl medierna klarar sin granskande uppgift kräver mer djupgående studier, men enkäten antyder ett svar. I termer av policy svarar fyra av sju nyhetsredaktioner att försvars- och säkerhetspolitiken är mycket viktig, och tre anser att den nationella dimensionen har samma tyngd.

Hälften av de 18 redaktioner som svarat på enkäten har särskild bevakning av försvaret. Sex av tio nyhetsredaktioner har det och tre ledarredaktioner. Samtidigt rör det sig om är en mer sluten och oåtkomlig politisk sfär än de flesta andra. Till sin natur är försvars- och säkerhetspolitiken både öppen och späckad av det utsagda. I försvarsmakten är dessutom mycket tekniskt och svårpenetrerat. Men det är inte allt.

Försvarsminister Sten Tolgfors syn på öppenhet verkar ha inspirerats av Pravdaledare från den gamla dåliga tiden. Dessa inleddes alltid med prisande av alla framgångar – och så långt är Tolgfors med. Men i Pravdaledarna kom sedan ett men (*odnako*) följt av kritik mot det som väckte Kremls missnöje. Från försvarsministern hörs det väldigt sällan något ”men...”.

Försvarsmaktens intresse för *glasnost* är inte heller påfallande. Interna kritiker av den rådande linjen riskerar att hamna i frysen, eller att mobbas. I stället förs mycket av den kvalificerade diskussionen på anonyma bloggar som till exempel Wiseman's Wisdoms. Slutenhetskulturen underströks när Försvarsmaktens värdegrund reviderades och det i klartext skrevs ut att sedan beslut fattats är det rätta ledet det enda rätta.

Varför kan Försvarsmakten till exempel inte på ett begripligt sätt redovisa vilka styrkor Sverige faktiskt förfogar över, hur de är organiserade och vilka uppgifter som de är tänkta att lösa? Det kan inte vara detsamma som att lägga sig i politiken. En sådan redovisning skulle göra

¹² Arvidsson 2010.

diskussionen klarare och därmed underlätta klokare ställningstaganden om säkerhets- och försvarspolitiska vägval.

Det finns alltså skäl att ifrågasätta om man från politiskt och militärt håll vill ha en öppen diskussion, men – som rapporten visar – också mediernas vilja och förmåga att föra debatten och kritiskt granska försvarspolitiken.

REFERENSER

Agrell, Wilhelm (2010), *Fredens illusioner : det svenska nationella försvarets nedgång och fall 1988–2009*. Stockholm: Atlantis.

Arvidsson, Claes (2010), "Fp dömer ut Sveriges rådande försvarsdoktrin". *Svenska Dagbladet*, 20 maj (Intervju med Jan Björklund), <www.svd.se/opinion/ledarsidan/fp-domer-ut-sveriges-radande-forsvarsdoktrin_4742781.svd>.

Björklund, Jan, Widman, Allan & Ohlsson, Birgitta (2010), "Försvaret av Sverige måste stärkas". *Svenska Dagbladet*, Brännpunkt, 14 januari, <www.svd.se/opinion/brannpunkt/forsvaret-av-sverige-maste-starkas_4087465.svd>.

Folk och försvar (2010), "Rikskonferensen". Stockholm (Presentation av Rikskonferensen på hemsidan). Debatterna finns videofilmade i arkivet, <www.folkochforsvar.se/index.php/rikskonferensen>.

Pellnäs, Bo (2009), "Sveriges trovärdighet är i fara". *Svenska Dagbladet*, Brännpunkt, 18 januari, <www.svd.se/opinion/brannpunkt/sveriges-trovardighet-ar-i-fara_2339023.svd>.

Regeringskansliet (2007), *Säkerhet i samverkan : försvarsberedningens omvärldsanalys*. Stockholm: Försvarsdepartementet (Ds 2007:46).

Regeringskansliet (2008), *Försvar i användning*. Stockholm: Försvarsdepartementet (Ds 2008:48).

Stütz, Göran, red (2010), *Opinioner 2009 : om allmänhetens syn på samhällsskydd, beredskap, säkerhetspolitik och försvar*. Stockholm: Myndigheten för samhällsberedskap.

Sydow, Björn von (2008), "Ta försvaret av Sverige på allvar". *Svenska Dagbladet*, Brännpunkt, 23 oktober, <www.svd.se/opinion/brannpunkt/ta-forsvaret-av-sverige-pa-allvar_1928861.svd>.